

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 108. Vtrum si Spiritus Sanctus non procederet á Filio, distingueretur ab
ipso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

nantur duo principia, ac proinde saltem post Florentinum non licet uti illo subterfugio Durandi, & Gregorij.

21. Ad 1. concedo maiorem, & nego minorem. Nomen enim principij non est adiectiuum, sed substantiuum, cum significet ad modum per se stantis. Nec obstat, quod significet virtutem spirandi, quæ est proprietas Patris, & Filij; primò quia nomen etiam significans formam, & proprietatem accidentalem, puta nomen *albedo*, si significet illam ad modum per se stantis, est substantiuum; secundo quia virtus spirandi, & spiratio actiua, quæ est forma significata per nomen *principium Spiritus Sancti*, licet formaliter non sit substantia absoluta, neque Persona, tamen est veluti forma substantialis infinitè distans ab accidente; ergo nomen *principium Spiritus Sancti*, & ex modo significandi, & ex re significata est substantiuum, non autem adiectiuum; ac proinde ut diceretur pluraliter, deberet multiplicari forma, hoc est virtus spirandi, & spiratio actiua, quæ non multiplicatur, sed est vna tantum.

22. Ad 2. respondeo primo indirectè, quod simili argumento probari posset Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum esse tres Deos, & non vnum Deum. Nomen enim *Deus* non supponit pro suo formali significato, hoc est pro deitate, sed pro suo materiali significato, hoc est pro supposito deitatis: sed sunt tria supposita deitatis; ergo sunt tres Dij, & non vnus tantum Deus.

23. Respondeo secundo, quod sicut nomen *Deus* supponit formaliter pro suo formali significato, hoc est pro deitate, & supponit materialiter tantum, & indeterminatè pro suo materiali significato, hoc est pro supposito deitatis, seu pro ratione communi suppositi deitatis; sic nomen *principium Spiritus Sancti* supponit formaliter pro suo formali significato, hoc est pro virtute spiratiua, & pro ipsa actuali spiratione, & relatione spiratoris, & materialiter, ac indeterminatè pro supposito virtutis spiratiuæ, & actualis spirationis, ac relationis spiratoris; ergo sicut quia est vna tantum deitas, pro qua nomen *Deus* supponit formaliter, nomen *Dei* non dicitur pluraliter, ac proinde tres Personæ non sunt tres Dij, sed vnus tantum Deus; ita quia est vna tantum virtus spiratiua, vna spiratio, & relatio spiratoris, pro qua nomen *principium Spiritus Sancti* supponit formaliter, duæ Personæ sunt vnum tantum principium Spiritus Sancti, & non duo principia. Regula enim vniuersalis est, quod ut nomen substantiuum dicatur pluraliter debet multiplicari forma, pro qua supponit formaliter, & non sufficit, ut multiplicetur suppositum, pro quo supponit solum materialiter, & indeterminatè.

24. Ad 3. concedo maiorem, & nego minorem; ac dico, quod Pater, & Filius sunt vnum principium, quod est realiter Pater cum aliqua distinctione virtuali à Patre, ac propter talem distinctionem virtualem non valet, Fi-

lius est illud. vnum principium Spiritus Sancti, quod est Pater; ergo Filius est Pater: sicut propter distinctionem virtualem non valet, Filius est ille vnus Deus, qui est Pater; ergo Filius est Pater. Vide dicta q. 100. in qua egimus de distinctione virtuali.

25. Ad 4. concedo sequelam, ac dico, quod sicut tres Personæ non solum sunt vnus Deus, sed idem Deus, sic Pater, & Filius non solum sunt vnum principium Spiritus Sancti, sed sunt idem principium Spiritus Sancti, ut concedit Sanctus Thomas 1. parte questione 39. art. 4. ad 6.

26. Ad 5. nego minorem, ac dico cum S. Thoma 1. parte quest. 35. artic. 2. ad 7. Patrem, & Filium esse vnum spiratorem, & auctorem Spiritus Sancti, licet id negetur ab Alexandro, & S. Bonaventura, & negatum fuerit à S. Thoma loco citato in argumento. Ad auctoritatem Hilarij responderet S. Thomas, Hilarium dum dixit Spiritum Sanctum processisse à Patre, & Filio auctoribus, locutum minus propriè, ac sumpsisse substantiuum pro adiectiuo.

27. Ad 6. Respondeo primò concedo maiorem, & nego minorem. Pater enim licet sit paternitas, & spiratio actiua, non est duæ virtutes productiuæ realiter distinctæ, cum paternitas, & spiratio actiua non distinguantur realiter, sed solum virtualiter. Respondeo secundo, quod licet paternitas, & spiratio actiua essent duæ virtutes productiuæ, tamen Pater non esset duo principia. Ratio est, quia ut nomen substantiuum dicatur pluraliter, requiritur quidem, ut multiplicetur forma, pro qua supponit formaliter, sed hoc non sufficit, sed requiritur etiam, ut multiplicetur suppositum, pro quo supponit materialiter, ideoque si vnum suppositum haberet duas humanitates, non esset duo homines, sed vnus homo; sed Pater est vnum suppositum; ergo etiam si haberet duas virtutes productiuas, non esset duo principia, sed vnum tantum principium. Videri potest S. Thom. 1. parte qu. 36. art. 2. ad 2. ex quo desumpta est hæc solutio.

28. Ad 7. nego sequelam. Licet Pater, & Filius sint vnum principium Spiritus Sancti, & vnus spirator, non sunt vnum suppositum, quia principium Spiritus Sancti, & spirator, cum sit prædicabile de duobus, non habet rationem suppositi, ut dictum est questione 99. nu. 18. in responsione ad 3. & 4. Videri potest Ruiz disput. 170. sect. 3. vbi de hoc puncto agit ex professo.

Q V Æ S T I O CVIII.

Utrum si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, distingueretur ab ipso?

S. Th. q. 36. art. 2.

1. **V**idetur, quod distingueretur, ut docuerunt Henricus Quodlib. 5. qu. 9. Sco-

Scotus in 1. dist. 11. quæst. 2. Gregorius ibidem dist. 11. quæst. 1. art. 2. Baconius in 1. dist. 13. quæst. 1. & alij, primo, quia diuersi, & incompossibiles modi productionis passiuæ sufficient ad inferendam distinctionem terminorum productorum: e. gr. quia frigefactio, & illuminatio sunt diuersi modi productionis, postulant, vt termini producti, nimirum frigus, & lumen distinguantur, etiam si neque frigus procedat à lumine, neque lumen procedat à frigore: sed generatio passiuæ Verbi, hoc est natiuitas, seu productio per intellectum, & spiratio passiuæ, hoc est productio per voluntatem, sunt diuersi, & incompossibiles modi productionis passiuæ, non minus quam frigefactio, & illuminatio; ergo inferrent distinctionem terminorum productorum, hoc est Filij, & Spiritus Sancti, etiam si neque Filius procederet à Spiritu Sancto, neque Spiritus Sanctus à Filio.

2. Secundò idem non potest bis produci duabus productionibus connaturalibus, & adequatis; sed generatio est productio connaturalis, & adequata Filij, spiratio est productio connaturalis, & adequata Spiritus Sancti; ergo Filius, & Spiritus Sanctus, etiam si neuter ab altero procederet, non possent esse idem, sed deberent distinguì, alioquin idem produceretur duabus productionibus connaturalibus, & adequatis.

3. Tertiò Athanasius Dialogo 1. de S. Trinitate contra Anomæum post medium dicit: *inter Filium, & Spiritum Sanctum differentiam esse, non habita ratione, quod sint hypostasi, sed quod unus quidem ex vtero sit, hoc est ex intellectu, alter ex ore, hoc est ex voluntate, ad modum halitus*: Augustinus lib. 5. de Trinitate cap. 4. assignat differentiam inter Spiritum Sanctum, & Filium, quod Spiritus Sanctus exijt, non quomodo natus, sed quomodo datus: Damasc. lib. 1. de fide, cap. 7. 10. 11. & 17. Spiritum Sanctum distinguit à Filio, quia est à Patre prodiens non filialiter, sed processionaliter: sed etiam si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, hæc verificarentur; ergo.

4. Quartò Anselmus in Epistola de processione Spiritus Sancti, cap. 4. dicit. *Ideo non habet hic unitas illa vim consequentis, quia pluralitas obuiat, quæ ex natiuitate oritur, & ex processione*. Nam & si per aliud non essent plures Filij, & Spiritus Sanctus, per hoc solum essent diuersi; ergo expressè concedit Filium, & Spiritum Sanctum posse distinguì sufficienter per hoc, quod Filius nascitur, Spiritus Sanctus procedit, etiam si aliud discrimen non adesset.

5. Quintò amor creatus, licet non procedat à Verbo, distinguitur ab illo; ergo etiam Spiritus Sanctus, qui est amor increatus, licet non procederet à Verbo, distingueretur à Verbo.

6. Sextò manentibus vltimis constitutiuis aliquorum suppositorum, manet eorum distinctio; siquidem vltimum constitutiuum rei distinguit illam à qualibet alia re; sed licet Spi-

ritus Sanctus non procederet à Filio, maneret filiatio, quæ est vltimum constitutiuum Filij, & spiratio passiuæ, quæ est vltimum constitutiuum Spiritus Sancti; ergo.

7. Respondeo Gottfredum quodlib. 7. q. 4. relatum à Scoto in 1. distinct. 11. quæst. 2. existimasse quæstionem propositam esse nullam, & solutionis incapacem, quia ex suppositione impossibili, qualis est hæc, quod Spiritus Sanctus non procedat à Filio, sequitur quodlibet, ac proinde sequitur Spiritum Sanctum distinguì, & non distinguì à Filio. Torres etiam de Trinitate quæst. 36. art. 2. docuit hanc quæstionem ad Theologum parum spectare.

8. Contrà hos auctores certum videtur quæstionem legitimè propositam esse grauissimam, & ad Theologum spectare. Ratio est, quia est quæstio grauissima, & ad Theologum maximè spectans, in qua quæritur, vtrum aliquis error contra fidem possit legitimè impugnari, & confutari ratione non solum ostensiuæ, sed etiam ducente ad impossibile; sed in hac quæstione quæritur, vtrum error Græcorum dicentium Spiritum Sanctum non procedere à Filio, possit legitimè confutari ratione ducente ad impossibile, qua contra illum vsi sunt de facto S. Thomas 1. part. q. 36. art. 2. Ioannes Theologus in Concilio Florentino, sess. 18. post medium, & Bessarion, orat. pro vnione, quæ habetur post sess. 25. & vltimam Concilij Florentini, cui totum Concilium videtur tacite consensisse; quæ ratio est: Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab ipso; consequens est impossibile, cum euertat Trinitatem, & loco Trinitatis ponat solum dualitatem Personarum; ergo falsum, & impossibile est, quod Spiritus Sanctus non procedat à Filio; ergo hæc quæstio est grauissima, & ad Theologum maximè spectat, cum in ea examinetur maior illa allata rationis, *si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab ipso*, & quærat, vtrum sit vera, & possit contra Græcos efficaciter probari. Nec obstat, quod ex suppositione impossibili, quod Spiritus Sanctus non procederet à Filio, sequatur vtraque pars contradictionis, quod nimirum distingueretur, & non distingueretur à Filio. Nam non obstat efficacis rationis ducentis ad impossibile, quod ex aliquo sequatur vtraque pars contradictionis, immò per hoc ipsum ratio redditur efficacior, cum ducat ad duplex impossibile: e. g. in casu nostro ratio allata, contra Græcos ducit ad duo impossibilia, alterum est, quod Spiritus Sanctus non distinguatur à Filio, alterum quod simul etiam distinguatur, adeoque distinguatur simul, & non distinguatur.

9. Hinc patet sensus, & vtilitas quæstionis propositæ. Quæritur enim, vtrum possit contra Græcos efficaciter probari, quod si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab ipso, esto sequatur etiam, quod simul distinguatur, adeoque vtrum error

Græ-

326 De processione Spiritus Sancti à Filio.

Græcorum possit efficaciter impugnari ratione hac ducente ad impossibile. Debet autem aduerti, quod ut argumentum concludat contra Græcos, non debet supponi impossibile esse, ut Spiritus Sanctus non procedat à Filio, sed debet abstrahi ab hoc, utrum sit possibile, vel impossibile. Ratio est, quia non debet supponi id, de quo est controuersia, & quod est probandum; sed controuersia cum Græcis est, utrum Spiritus Sanctus procedat à Filio, & utrum sit possibile, quod non procedat; ergo non debet supponi impossibile esse, quod Spiritus Sanctus non procedat à Filio, sed abstrahendo ab hoc, debet probari, quod si non procederet, non distingueretur à Filio, ac proinde impossibile est, quod non procedat.

10. His positis, dicendum cum S. Thoma 1. parte quæst. 36. art. 2. & lib. 4. contra gentes, cap. 24. & opusc. 1. cap. 32. Alexandro, Alberto, S. Bonauentura in 1. dist. 11. art. 1. q. 1. Durando eadem dist. quæst. 2. Caietano, Molina, Valentia, Vasquez 1. part. disput. 147. cap. 4. Bellarmino tom. 1. lib. 2. de Christo cap. 26. Suarez lib. 10. de Trinit. cap. 2. & alijs, quos refert, & sequitur Ruiz disp. 68. cap. 4. si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab ipso, & hoc efficaciter probatur contra Græcos, ac proinde error eorum bene impugnatur hac ratione ducente ad impossibile.

11. Probatur primò: nam Ioannes Theologus, & Bessarion in Concilio Florentino, tacite approbante Concilio, assumpserunt hanc propositionem, quod si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab ipso; ergo hæc propositio non est neganda: immò docet Ruiz disp. 68. sect. 5. non esse probabile, neque tutum in fide illam negare.

12. Probatur secundò conclusio ratione allata à S. Thoma 1. parte, quæst. 36. artic. 2. Nam Personæ diuinæ non possunt realiter distinguui, nisi opponantur relatiuè, ita ut altera producat, altera producat, ideoque est axioma receptum, & approbatum in Concilio Florentino ab Eugenio IV. & positum in decreto pro Iacobinis *in diuinis omnia sunt idem, ubi non obuiat relationis oppositio*; sed si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, Filius, & Spiritus Sanctus non opponerentur relatiuè; siquidem, neque Filius produceret Spiritum Sanctum, neque Spiritus Sanctus produceret Filium; ergo non distinguerentur.

13. Dices primò: Græci possunt negare hoc principium, quod Personæ diuinæ non possint distinguui, nisi opponantur relatiuè.

14. Sed contra, nam hoc principium non solum ponitur à Patribus Latinis, sed etiam à Græcis, ut ostendit Bessarion in oratione pro vnione cap. 6. ubi affert expressum testimonium Gregorij Nysseni in lib. ad Ablauit, ubi dicit: *Eam, quæ circa causam, & causatum consideratur, differentiam, non negamus, per quod solum discerni alterum ab altero deprehendimus, nimirum eo, quod credimus aliud quidem causam esse, aliud uerò ex causa, & ex eo, quod causa est*. Ideo

Ioannes Theologus in Concilio Florentino sess. 18. post medium dicit: *Sola relatio apud omnes Græcos, & Latinos diuina processione Personas multiplicat, ita ut non alia ratione, quam vi relationis una persona ab alia differat*. Videri possunt alia testimonia Conciliorum, & Patrum, apud Ruiz disp. 68. sect. 4. n. 3. & disp. 7. sect. 5. n. 7. & sequentibus.

15. Dices secundò: Græci possunt asserere Filium, & Spiritum Sanctum sufficienter distinguui eo, quod habeant relationes, & origines disparatas, per quarum vnā Filius generatur, & procedit per intellectum, per alteram Spiritus Sanctus spiratur, & procedit per voluntatem.

16. Sed contra, quia præter quam quod hoc est contra Patres, si in Deo relationes disparatæ sufficiunt ad distinguendas Personas, sequitur, quod in Deo sint quatuor Personæ, quod est hæreticum. Probatur sequela. Si ex eo, quod Filius procedit per intellectum, Spiritus Sanctus per voluntatem, licet neuter producat ab altero, sunt duæ Personæ realiter distinctæ, ex eo, quod Pater generet Filium per intellectum, Spirator producat Spiritum Sanctum per voluntatem, Pater, & spirator erunt duæ Personæ realiter distinctæ, adeoque dabuntur quatuor Personæ: Pater generans; Spirator spirans; Filius genitus; Spiritus Sanctus spiratus; sed Pater generans, & Spirator spirans, quia non opponuntur relatiuè, non sunt duæ Personæ, sed sunt vnica Persona habens duas relationes, & origines actiuas, alteram per intellectum, alteram per voluntatem; ergo Filius genitus, & Spiritus Sanctus spiratus, si non opponuntur relatiuè, non erunt duæ Personæ, sed vna Persona habens duas relationes, & origines passiuas, alteram per intellectum, alteram per voluntatem.

17. Dices tertio ex Henrico, & Scoto. Repugnat, quod vna Persona procedat per duas origines: at non repugnat, quod vna Persona producat per duas actiones: vnum enim suppositum potest habere plures actiones; ergo non valet paritas.

18. Sed contra, quia sicut aduersarij dicunt, quod Pater, & Spirator licet generet, & spiret, tamen, quia generatio, & spiratio actiua non opponuntur relatiuè, non sunt duæ origines actiue realiter, sed sola ratione distinctæ, ideoque constituunt solum vnā Personam, quæ simul est Pater, & Spirator, sic debent dicere, quod Filius, & Spiritus Sanctus licet generetur, & spiretur, tamen quia generatio, & spiratio passiuæ non opponuntur relatiuè, non sunt duæ origines passiuæ realiter, sed sola ratione distinctæ, ideoque constituunt vnā Personam, quæ simul sit Filius, & Spiritus Sanctus.

19. Dices quartò: paternitas, & filiatio non opponuntur relatiuè spirationi passiuæ, & tamen ab illa distinguuntur realiter; ergo ad hoc, ut relationes distinguantur realiter, non requiritur, ut opponantur relatiuè inter se.

20. Respondeo, distinguo antecedens; paternitas, & filiatio neque opponuntur relativiue spirationi passivæ, neque ultimo constituntur supposita habentia oppositionem relativam, nego; & constituunt talia supposita, concedo; & distinguo eodem pacto consequens. Paternitas, & filiatio constituunt ultimo Patrem, & Filium, qui cum producant Spiritum Sanctum, opponuntur relativiue Spiritui Sancto, & à Spiritu Sancto realiter distinguuntur, siquidem supposita relativiue opposita, realiter distinguuntur; sed relationes licet relativiue non opponantur inter se, si tamen, ultimo constituant supposita relativiue opposita, adeoque realiter distincta, debent realiter distinguui; siquidem non possunt realiter distinguui supposita, quorum ultima constitutiva realiter non distinguuntur; ergo &c. E converso iuxta errorem negantium Spiritum Sanctum procedere à Filio, filiatio, & spiratio passiva neque opponuntur relativiue, neque constituunt supposita relativiue opposita; ergo distinguui nequeunt.

21. Urgebis: posset dici, quod sicut spiratio activa, quia non opponitur relativiue Filio, est communis Patri, & Filio sic paternitas, quia non opponitur relativiue Spiritui Sancto, est communis Patri, & Spiritui Sancto, ideoque Pater habet duas relationes, paternitatis, nimirum, per quam convenit cum Spiritu Sancto, distinguuitur à Filio, & spirationis activæ, per quam convenit cum Filio, distinguuitur à Spiritu Sancto; per complexum autem utriusque ultimo constituitur, & differt ab omni alia Persona. Similiter potest dici, quod Filius habet duas relationes, spirationem nimirum activam, per quam convenit cum Patre, & distinguuitur à Spiritu Sancto, & Filiationem, per quam convenit cum Spiritu Sancto, & distinguuitur à Patre, per complexum autem utriusque ultimo constituitur, & distinguuitur ab omni alia Persona.

22. Sed contra, nam de ratione Personæ est, ut habeat suam proprietatem, & personalitatem propriam incommunicabilem alteri, & ut non solum habeat formalitates communes, ac sit complexum ex pluribus formalitatibus communibus; sed Pater, & Filius non haberent ullam proprietatem, vel personalitatem propriam, sed solum essent complexum ex tribus formalitatibus communibus; ergo. Probatur minori: nam Pater esset complexum ex essentia divina communi tribus Personis, ex spiratione activa communi Filio, & ex paternitate communi Spiritui Sancto: Filius esset complexum ex essentia divina communi tribus Personis, ex spiratione activa communi Patri, & ex Filiatione communi Spiritui Sancto: solus Spiritus Sanctus haberet spirationem passivam propriam illius, ac nulli alteri Personæ communem. Quod autem Personæ divinæ nullam habeant personalitatem propriam, & non communem alijs Personis, est contra omnes Sanctos Patres, qui dicunt,

in singulis Personis ultra communia dari personalitatem propriam.

23. Dices quintò, & ultimo: si Spiritus Sanctus procederet à solo Filio, distingueretur à Patre; ergo si procederet à solo Patre, distingueretur à Filio.

24. Respondeo negando consequentiam. Disparitas est, quia si Spiritus Sanctus immediate procederet à solo Filio, qui procedit à Patre, Spiritus Sanctus mediatè procederet à Patre; hoc autem sufficeret ad hoc, ut distingueretur à Patre; alioquin Spiritus Sanctus esset Pater, & sic Pater, & Filius à se mutuo procederent. At si Spiritus Sanctus procederet à solo Patre, neque mediatè procederet à Filio, & sic non distingueretur ab ipso.

25. Concluditur argumentum hoc dilemmate. Negantes Spiritum Sanctum procedere à Filio, vel concedunt Personas divinas non posse distinguui, nisi opponantur relativiue, & sequitur Filium non distinguui à Spiritu Sancto, adeoque Personas divinas esse solum duas: vel id negant, & asserunt ad distinctionem Personarum sufficere, ut habeant relationes disparatas, alteram per intellectum, alteram per voluntatem, & sequitur, quod Pater distinguatur realiter a spiratore, adeoque Personæ sint quatuor.

26. Queritur, utrum ex hac hypothefi impossibili, quod Spiritus Sanctus non procederet à Filio, sequeretur ytraque pars contradictionis, quod nimirum distingueretur, & non distingueretur à Filio.

27. Respondeo affirmatiue. Probatur, & explicatur. Hypothefis est, *Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, sed à solo Patre*: prædicatum hypothefis est, quod procederet à solo Patre, non à Filio; subiectum hypothefis est, quod esset Spiritus Sanctus. Hoc posito, ex prædicato hypothefis, quod nimirum procederet à solo Patre, sequitur, quod non distingueretur à Filio; siquidè nulla Persona procedens à solo Patre, distinguui potest à Filio; ex subiecto hypothefis, quod nimirum esset Spiritus Sanctus, sequitur, quod distingueretur, quia Spiritus Sanctus non potest non distinguui à Filio; ex integra hypothefi, quod esset Spiritus Sanctus procedens à solo Patre, sequitur, quod distingueretur, & non distingueretur. Proportionaliter si homo esset equus, ex prædicato hypothefis, quod esset equus, sequitur, quod non esset rationalis, quia nullus equus potest esse rationalis; ex subiecto hypothefis, quod esset homo, sequitur, quod esset rationalis, quia omnis homo est rationalis; ex integra hypothefi sequitur, quod esset, & non esset rationalis. Quia verò quod sequitur ex prædicato hypothefis, dici solet sequi per locum intrinsecum, quod sequitur ex subiecto, dici solet sequi per locum extrinsecum, ideo dici potest, quod ex illa hypothefi impossibili per locum intrinsecum sequitur, quod Spiritus Sanctus non distingueretur à Filio, ac solum per locum extrinsecum sequitur, quod distingueretur, 28. Ad

28. Ad 1. concedo maiorem, & nego minorem. In creatis ingessatio, & illuminatio non solum passiva, sed etiam activa, sunt ita diversa propter suam limitationem, ut non possint realiter identificari: at in divinis generatio activa, & spiratio activa, cum sint illimitata, nisi opponantur relativi, vel constituentur supposita relativi opposita, possunt, ac debent identificari, ac non possunt realiter distingui, ac de facto identificantur in Patre, qui est simul generans, & spirans; ergo etiam generatio passiva, hoc est filiatio, & spiratio passiva, si non opponerentur relativi, neque constituerent supposita relativi opposita, identificarentur, ac non possent realiter distingui, ac sic eadem Persona esset genita, & spirata. Ad omnia ergo similia argumenta desumpta ex creatis, disparitas est, quia in creatis actiones, & passiones etiam si relativi non opponantur, possunt opponi, & distingui propter suam limitationem: in Deo autem cum sint illimitata, non possunt distingui nisi propter oppositionem relativam, ut dictum est etiam supra quaestione 101. num. 7.

29. Ad 2. concedo maiorem, & distingo minorem: generatio est productio adæquata Filij, qui opponatur relativi Spiritui Sancto, ac proinde non debeat simul esse Spiritus Sanctus, concedo; qui non opponatur relativi Spiritui Sancto, nego; & nego consequentiam. Generatio est productio adæquata Filij, qui relativi opponatur Spiritui Sancto, ac proinde ab illo distinguatur: si verò supponamus Filium non relativi opponi Spiritui Sancto, eo ipso Filius debet etiam esse Spiritus Sanctus, ac proinde productio adæquata Filij non erit sola generatio, quæ non sit simul spiratio, sed erit generatio, quæ sit simul spiratio activa. Nec sequitur, quod Filius, & Spiritus Sanctus producerentur per duas actiones adæquatas. Sicut enim Filius esset simul Spiritus Sanctus, sic productio adæquata Filij esset generatio, quæ esset simul spiratio. Generatio verò abstrahendo ab hoc, quod esset simul spiratio, esset productio solum inadæquata Filij.

30. Ad 3. concedo maiorem, & nego minorem, ac dico, quod si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, procederet non solum ex voluntate, seu ore, sed etiam ex intellectu, non solum ut datus, sed ut natus, non solum processionaliter, sed filialiter: siquidem tales modi producendi, cum sint illimitati, distinguuntur non ratione limitationis, sed solum oppositionis relativi; ergo deficiente oppositione relativa, non distinguerentur, ac proinde Spiritus Sanctus procederet omnibus his modis, & sic non distingueretur à Filio, ut explicatum est.

31. Ad 4. Suarius lib. 10. de Trinitate cap. 2. num. 3. & Vasquez 1. par. disp. 147. cap. 4. & quidam alij ingenuè fatentur, Anselmum fuisse in opposita sententia, quam deinde secuti sunt Henricus, & Scotus, ac docuisse Spiritum Sanctum distingui à Filio, secus etiam oppositio-

ne relativa producentis, & producti. Ruiz disput. 68. sect. 6. num. 11. respondet cum S. Thoma de verit. quest. 10. art. 5. ad 2. prædicta verba ab Anselmo fuisse inducta magis ut disputationem, & inquisitionem, quam ut veritatis definitionem, idque Ruiz confirmat, quia principium illud: *In Deo omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio*, traditur ab Anselmo in Epist. de processione Spiritus Sancti.

32. Ad 5. concedo antecedens, & nego consequentiam. Ideo amor creatus etiam si non procederet à Verbo, distingueretur à Verbo, quia amor creatus, & Verbum creatum distinguuntur ratione suæ limitationis; sed Spiritus Sanctus, & Verbum divinum, cum sint illimitati, non possunt distingui ratione suæ limitationis; ergo solum possunt distingui ratione oppositionis relativi, adeoque si non opponerentur relativi, non possent distingui.

33. Ad 6. concedo maiorem, & distingo minorem: licet Spiritus Sanctus non procederet à Filio, maneret hæc filiatio dans Filio spirationem activam, quæ filiatio est ultimum constitutum huius Filij, nego; maneret alia filiatio, non dans Filio spirationem activam, quæ filiatio non esset ultimum constitutum huius Filij, concedo; & nego consequentiam. Hic Filius ultimus constituitur, & distinguitur à Spiritu Sancto per filiationem dantem Filio spirationem activam, per quam constituatur hic Filius relativi oppositus Spiritui Sancto; sed si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, ut dicunt Græci, Filius non haberet filiationem dantem illi omnia, quæ habet Pater, etiam spirationem activam; ergo non daretur filiatio, quæ est ultimum constitutum Filij in ratione talis Filij distincti à Spiritu Sancto, sed daretur alia filiatio non dans spirationem activam, ac non ultimo constitutiva talis Filij relativi oppositi Spiritui Sancto, sed constitutiva alterius Filij non relativi oppositi Spiritui Sancto, ac proinde indistincti à Spiritu Sancto.

34. Dices: ergo si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, sed remaneret hæc filiatio dans Filio spirationem activam, Filius distingueretur à Spiritu Sancto.

35. Respondeo, concedo consequentiam; sed dico, quod hæc non est suppositio Græcorum. Græci enim dicunt, quod filiatio non dat Filio spirationem activam; ergo si supponamus, quod filiatio det Filio spirationem activam, non ponimus hypothesein Græcorum, de qua solum procedit quaestio.

QUESTIO CIX.

Verum divina Personalitates, & relationes ratione sui præcisè sint perfectiones?

1. **V**identur non esse, primò, quia relatio divina secundum se præcisè non est ens reale, nec est aliquid, sed purè est ad aliquid; sed ut relatio divina secundum se præcisè esset perfectio,